

Toxoplasmose

Besmetting van de mens door de kat

(maart 2009)

Door Jolijn van den Bunder-Radix

Bijna iedereen herkent het wel: “zwangere vrouwen mogen geen kattenbakken schoonmaken”. Maar waar komt dat nu eigenlijk echt vandaan en is het een feit of een fabel?

De reden tot voorzichtigheid is de ziekte toxoplasmose, ook wel eens (foutief) de kattenziekte genoemd. Toxoplasmose wordt veroorzaakt door een microscopische kleine, eencellige parasiet, toxoplasma gondii genoemd, die over de hele wereld bij mens en dier voorkomt maar in katachtigen een seksuele voortplantingscyclus heeft. De cyclus werd nog niet zo heel lang geleden bekend, nl. pas eind zestiger jaren.

De voornaamste besmettingsbronnen zijn:

- eten van rauwe groenten en rauw vlees;
- contact met besmette aarde;
- uitwerpselen van de kat;

Hoe verloopt de besmetting precies:

Als de kat een besmet knaagdier opeet, kan toxoplasma zich in de kat ontwikkelen tot een besmettelijk eitje. Uitwerpselen van een besmette kat kunnen dan eitjes bevatten die na een paar dagen ook besmettelijk worden voor andere diersoorten en voor de mens. Dit gebeurt het meest bij jonge katten die miljoenen eitjes kunnen uitscheiden. Als de eitjes ‘gerijpt’ zijn (1-24 dagen) en mensen of dieren ze binnen krijgen (bijvoorbeeld via tuinaarde die met kattenpoep is verontreinigd) kunnen ze uitgroeien tot een toxoplasma die via de darmwand in het bloed terecht komt. Besmettelijke eitjes kunnen in het milieu jaren hun ziekteverwekkend vermogen behouden. Toxoplasma wordt via het bloed vervoerd door het lichaam. Meestal komt hij terecht in spieren of zenuwweefsel. Ook komt het voor dat hij in het oog belandt. De vorm van toxoplasma die in weefsel voorkomt is naast de eitjes, ook besmettelijk. Dus ook door het eten van (onvoldoende verhit) vlees kunnen dieren inclusief de mens, zich besmetten. Dieren die weinig of geen contact hebben met de buitenwereld lopen slechts een heel klein risico om besmet te raken. Dieren die wel buiten lopen zoals koeien en scharrelvarkens hebben de kans om zich te besmetten door het opeten van eitjes (uitgepoept door een kat). Varkens zijn alleseters en kunnen ook besmet raken omdat ze een besmette muis opeten.

Besmetting van mens op mens is niet beschreven.

Of iemand ziek wordt, verschilt van persoon tot persoon. Een deel van de besmettingen van mensen verloopt zonder noemenswaardige verschijnselen. Mensen met een verminderde weerstand zijn veel gevoeliger voor een toxoplasma besmetting. Bij hen kan de besmetting een ernstig verloop hebben. Zwangere vrouwen kunnen de besmetting overdragen op de vrucht wat aanleiding kan zijn voor een abortus of ziekteverschijnselen bij jonggeboren kinderen.

Aan het begin van de zwangerschap kan door middel van een bloedonderzoek worden nagegaan of iemand immuun is voor toxoplasmose. Wanneer je voldoende antistoffen hebt tegen de parasiet, omdat je de ziekte vroeger reeds eens doormaakte, is er geen risico voor de baby. Slechts ongeveer de helft van de zwangere vrouwen heeft antistoffen tegen toxoplasmose.

De ziekte verloopt meestal zonder duidelijke symptomen en wordt soms als een lichte griep ervaren (lichte temperatuurstijging en lymfeklierzwellingen in de hals).

Het foetale risico voor congenitale (dwz aangeboren) toxoplasmose is afhankelijk van de zwangerschapsduur; het risico stijgt van 25 % in het eerste trimester tot zeker 60% in het derde trimester. Vaak ontstaat er een abortus bij zeer vroegtijdige besmetting. De grootte van de groep echter die in de neonatale periode symptomen zal vertonen is 0 tot 10 per duizend. Slechts 1 op 3 van de pasgeborenen met bewezen infectie vertonen symptomen, wat dus een heel kleine groep betekent. De letsels die kunnen optreden ten gevolge van neonatale toxoplasmose zijn onder andere hydrocephalie (waterhoofd), microcephalie (abnormaal klein hoofd), mentale achterstand, zekere graad van blindheid, pneumonie (longontsteking), hepatitis.

Indien een zwangere niet immuun is voor toxoplasmose is het dus heel belangrijk om extra voorzorgsmaatregelen te nemen: vlees goed bakken of koken (meer dan 66°), de groenten en fruit zeer goed wassen, handen onmiddellijk wassen na contact met rauw vlees of aarde of groenten die met aarde bevuild zijn, handschoenen dragen als men in de tuin werkt, de kattenbak laten verschonen door derden of indien dit niet mogelijk is zeker handschoenen dragen.

Maar: wat betreft de rol van de kat zijn er de laatste jaren toch wat studies verricht. Vrij recent werd in de pers dan ook een artikel rond dit onderwerp gepubliceerd, waaruit blijkt dat deze rol niet mag overdreven worden en de kat dus zeker niet de grootste boosdoener is in het toxoplasmoseverhaal. Het is namelijk zo dat de kat slechts een kleine periode van zijn leven fungeert als hoofdgastheer en toxoplasma eieren uitscheidt. Deze periode duurt slechts 1-2 weken en is maar éénmalig. Het gaat meestal om kittens, dus katten jonger dan een jaar, vlak nadat ze zelf voor het eerst met de parasiet in aanmerking zijn gekomen. Daarna wordt de kat immuun waardoor de infectie geen kans meer heeft. Uit onderzoek is gebleken dat ongeveer 50% van de huiskatten en ongeveer 70% van de zwervkatten antistoffen bevatten en dus ooit in hun leven in contact zijn geweest met de toxoplasmose parasiet. Maar slechts 3% van deze katten scheidde ook daadwerkelijk eitjes uit in de ontlasting. En die eitjes zijn niet eens direct besmettelijk, pas na gemiddeld 2-3 dagen worden ze infectieus. Daarna blijven ze wel heel lang besmettelijk. Alleen tegen direct zonlicht en uitdroging zijn ze slecht bestand.

Met andere woorden, het risico om door je kat besmet te worden valt heel erg mee. Slechts de helft van de katten raakt besmet, dan scheiden ze maar 1-2 weken in heel hun leven de eitjes uit, en die zijn pas besmettelijk voor de mens na 2 dagen. Het eten van rauwe groentes en fruit en het werken in de tuin is waarschijnlijk veel risicovoller. Maar, om absoluut zeker te zijn, is het toch fijn om onze mannen eens aan het werk te zetten en het verschonen van de kattenbak voor een tijdje aan hen over te laten!

Bronnen:

Wikipedia , WHG dierenartsen, Voedsel en Waren autoriteit, Kindje op Komst.